den nationale retsplejebestemmelse i forbindelse med en kassationsanke begrænser rettens prøvelse til de anbringender, parterne har gjort gældende.

3. Begrebet sager »om registrering eller gyldighed af patenter«, der omhandles i artikel 16, nr. 4, i konventionen af 27. september 1968, må anses som et selvstændigt begreb, der skal anvendes ensartet i alle kontraherende stater.

4. Begrebet sager »om registrering eller gyldighed af patenter«, der omhandles i artikel 16, nr. 4, i konventionen af 27. september 1968, omfatter ikke en retstvist mellem en ansat, der er ophavsmand til en opfindelse, for hvilken der er ansøgt om eller udstedt patent, og vedkommendes arbejdsgiver, når tvisten drejer sig om, hvilke rettigheder over patentet der tilkommer parterne hver især i kraft af ansættelsesforhold.

I sag 288/82

angående en anmodning, som Nederlandenes Hoge Raad i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende kassationssag

FERDINAND M. J. J. DUIJNSTEE, som kurator for anpartsselskabet BV Schroefboutenfabriek, under konkurs,

mod

LODEWIJK GODERBAUER,

at opnå præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af konventionens artikel 19 og artikel 16, nr. 4,

har

DOMSTOLEN (fjerde afdeling)

sammensat af præsidenten J. Mertens de Wilmars, afdelingsformændene T. Koopmans og K. Bahlmann, dommerne A. O'Keeffe og G. Bosco,

generaladvokat: S. Rozès
justitssekretær: P. Heim

afsagt følgende

DOM

Sagsfremstilling

I — Faktiske omstændigheder og skriftveksling

Medens Goderbauer var ansat i selskabet BV Schroefboutenfabriek gjorde han i Nederlandene en opfindelse bestående i en »indretning til fastgørelse af en skinne på en svelle«, for hvilken han opnåede patent i nævnte land. Endvidere ansøgte han om og opnåede i visse tilfælde patenter i en række lande i og uden for Europa (herunder i Belgien, Frankrig, Italien og Forbundsrepublikken Tyskland, der er parter i Bruxelles-konventionen af 1968).

Under en retssag om foreløbige forholdsregler, anlagt ved Arrondissementsrechtbank, Maastricht, gjorde Duijnstee som kurator for selskabet BV Schroefboutenfabriek, under konkurs, gældende, at selskabet under henvisning til en afgørelse fra den nederlandske patentkommission havde ret til det nederlandske patent i medfør af patentlovens artikel 10, og han påstod Goderbauer dømt til at overdrage konkursboet samtlige de patenter og patentansøgninger han have opnået, henholdsvis indgivet i udlandet.

Ved stævning af 21. december 1979 anlagde Goderbauer sag ved samme ret med påstand om, at det kendtes for ret, at »Goderbauer — hvis og i det omfang de i stævningen nævnte patenter og patentansøgninger tilhører konkursboet — har ret til at udøve tilbageholdsret heri over for kurator«.

Kurator påstod som sagsøgt under denne sag principalt frifindelse for Goderbauer's krav og påstod endvidere som et modkrav Goderbauer dømt til under trussel om tvangsbøder at medvirke til at overdrage patenterne og patentansøgningerne.

Efter at Arrondissementsrechtbank ved dom af 24. april 1980 havde konstateret, at der hverken kunne gives medhold i kravet eller modkravet, blev sagen indbragt for Gerechtshof, 's-Hertogenbosch, som den 20. maj 1981 stadfæstede underinstansens afgørelse.

Kurator indbragte derefter en kassationsanke for Hoge Raad, hvorunder han gjorde det anbringende gældende, at der forelå en fejlagtig anvendelse af loven, idet den af Gerechtshof, Hertogenbosch, afsagte dom efter kurators opfattelse var i strid med patentloven.

I forslag til afgørelse, fremsat i retsmødet den 17. september 1982, anførte generaladvokaten ved Hoge Raad imidlertid, at det forud for bedømmelsen af kassationsanbringendet måtte prøves, om de nederlandske domstole var kompetente til at pådømme sagen. Han anførte nemlig, at selv om det fremgår af de nederlandske retsplejebestemmelser (artikel 419, stk. 1, i den nederlandske civilproceslov), at »Hoge Raad ... i sin behandling kun [skal] tage de anbringender, hvorpå anken støttes, i betragtning«, og således ikke i den foreliggende sag skal prøve sin egen kompetence, foreskriver artikel 19 i konventionen af

1968 imidlertid, at en ret i en kontraherende stat på embeds vegne skal erklære sig inkompetent, når »der som det væsentligste indbringes en retstvist, der i medfør af artikel 16 henhører under en i en anden kontraherende stat beliggende rets enekompetence«. Generaladvokaten anførte herved, at artikel 16, nr. 4, for så vidt angår »sager om registrering eller gyldighed af patenter« netop hjemler enekompetence for »retterne i den kontraherende stat, på hvis område der er ansøgt om deponering eller registrering«, hvilket efter generaladvokatens opfattelse i den foreliggende sag måtte medføre, at de andre stater, der har tiltrådt konventionen, er enekompetente, for så vidt angår de på deres område indgivne patentansøgninger eller meddelte patenter. Generaladvokaten foreslog derfor, at Hoge Raad forelagde Domstolen en række spørgsmål vedrørende fortolkningen af Bruxelles-konventionen.

Ved dom af 29. oktober 1982 udsatte Hoge Raad behandlingen af sagens realitet og forelagde Domstolen følgende spørgsmål:

»I. Medfører den forpligtelse, som domskonventionens artikel 19 indebærer for en ret i en kontraherende stat, til på embeds vegne at erklære sig inkompetent, at en bestemmelse som den, der findes i den ovenfor nævnte artikel 419, stk. 1, mister sin betydning, således at kassationsdomstolen i sin behandling skal inddrage spørgsmålet, om den indankede afgørelse er truffet i en sag som omhandlet i artikel 19, og — i bekræftende fald — skal annullere den indankede afgørelse, og skal dette også ske, når spørgsmålet ikke er rejst i form af et anbringende?

II. Skal spørgsmålet, om der er tale om en sag 'om registrering eller gyldighed af patenter' som omhandlet i domskonventionens artikel 16, nr. 4, besvares:

a) efter den kontraherende stats ret, hvis domstole er kompetente ifølge bestemmelsen;

b) efter lex fori, eller

c) på grundlag af en selvstændig fortolkning af den nævnte bestemmelse?

III. Hvis spørgsmål II må besvares på grundlag af det sidstnævnte kriterium, skal en sag som den foreliggende da betragtes som en sag om registrering eller gyldighed af patenter?«

Forelæggelseskendelsen er registreret på Domstolens justitskontor den 3. november 1982.

I medfør af artikel 5 i protokollen af 3. juni 1971 samt i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af Forbundsrepublikken Tysklands regering ved Christof Böhmer som befuldmægtiget, af Det forenede Kongeriges regering ved J. D. Howes, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Erich Zimmermann som befuldmægtiget, bistået af advokat H. Stein, Zwolle.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Ved kendelse af 4. maj 1983, afsagt i henhold til procesreglementets artikel 95, stk. 1 og 2, har Domstolen endvidere besluttet at henvise sagen til fjerde afdeling.

II — Skriftlige indlæg indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for Domstolen

Forbundsrepublikken Tysklands regering har, for så vidt angår det første spørgsmål, givet udtryk for den opfattelse, at konventionens artikel 19 skal fortolkes således, at retten i en kontraherende stat, for hvilken der som det væsentligste indbringes en retstvist, der i medfør af artikel 16 henhører under en i en anden kontraherende stat beliggende rets enekompetence, skal erklære sig inkompetent uafhængigt af, om spørgsmålet angående den manglende kompetence er blevet rejst af parterne.

Ifølge den tyske regering følger denne fortolkning såvel af bestemmelsens ordlyd som af motiverne til konventionen.

Princippet om, at retterne i de kontraherende stater anvender koventionens bestemmelser på embeds vegne og uden hensyn til, om parterne har henvist hertil, fremgår efter forbundsregeringens opfattelse utvetydigt af bestemmelserne i konventionens artikel 19 og artikel 20, hvorefter retterne i de kontraherende stater prøver deres egen internationale kompetence. Det fremgår i øvrigt af Jenard-rapporten (kapitel III, afsnit II), at det netop er dette princip, som konventionens ophavsmænd har lagt til grund. Dersom en ret i en kontraherende stat undlader at anvende artikel 19 på embeds vegne, vil dens dom hverken blive anerkendt eller fuldbyrdet i de andre kontraherende stater.

Forbundsregeringen har videre anført, at det nævnte princip ikke kun finder anvendelse, for så vidt angår domstole i første instans, men tillige for så vidt angår appel- eller kassationsretterne. Dette beror på, at bestemmelserne om domstolenes enekompetence må henføres til den processuelle ordre public, der regulerer behandlingen af en retssag i sin helhed. Afgørelserne af, om en retssag, der har tilknytning til udlandet, skal behandles af en national eller udenlandsk ret, er ikke alene af interesse for de forskellige parter, men har tillige sammenhæng med grundlæggende retsplejehensyn. Det kan efter forbundsregeringens opfattelse ikke antages, at lovbestemmelser, der har til formål at aflaste domstolene og fremskynde proceduren, tillige tilsigter at give en løsning vedrørende spørgsmålet om en domstols internationale kompetence. Heraf følger, at retterne i en kontraherende stat ikke kan lade prøvelsen af deres egen kompetence bero på, om et anbringende om manglende international kompetence er blevet fremsat under retstvisten.

For så vidt angår det andet spørgsmål, har forbundsregeringen anført, at spørgsmålet, om der foreligger en sag »om registrering eller gyldighed af patenter«, jfr. konventionens artikel 16, nr. 4, skal afgøres i henhold til den materielle ret i den kontraherende stat, hvis domstole bestemmelsen henviser til.

Forbundsregeringen har i den forbindelse anført, at det i princippet ville stemme bedst overens med det med konventionen forfulgte mål, som er at harmonisere retsplejeordningerne i borgerlige sager i de forskellige EØF-medlemsstater, dersom konventionens begreber fortolkes selvstændigt og ikke på grundlag af den nationale ret for derved at opnå en ensartet fortolkning af begrebernes materielle indhold i forhold til samtlige retter i de kontraherende stater. Dog må der efter forbundsregeringens opfattelse anerkendes undtagelser fra en sådan selvstændig fortolkning i de tilfælde, hvor konventionen selv hjemler det, eller når

særlige grunde taler derfor. Konventionens artikel 16 indeholder imidlertid ikke selv nogen definition af de deri anvendte begreber, og begrebsbestemmelsen skal herefter ske inden for rammerne af anvendelsesområdet for artikel 1 samt på grundlag af ordlyden af den omtalte artikel 16. Men — har forbundsregeringen videre anført — for så vidt som der fortsat består uafklarede tilfælde inden for denne ramme, er der ikke plads for en selvstændig fortolkning i forhold til indholdet af de begreber, der finder anvendelse i den stat, hvis retter er enekompetente, f.eks. på grund af ansøgning om deponering eller registrering af patentet. Dette ville medføre positive og negative kompetencekonflikter, som imidlertid ville være overordentligt alvorlige, eftersom de ville komme på områder, der er undergivet enekompetence.

En begrebsbestemmelse i henhold til lex fori ville efter forbundsregeringens opfattelse støde på de samme betænkeligheder.

Forbundsregeringen har anført, at man må foretrække den begrebsbestemmelse som gælder dér, hvor den enekompetente ret er beliggende. Herved åbnes der mulighed for at foretage en ensartet bedømmelse i alle de kontraherende stater og således undgå kompetencekonflikter. Efter forbundsregeringens opfattelse er en sådan kvalifikation i øvrigt i overensstemmelse med artikel 16's indhold og formål; de grunde, der har ført til at tildele retterne i en bestemt kontraherende stat enekompetence, taler tillige for den løsning, at kvalifikationsspørgsmålene afgøres i henhold til denne stats ret.

Forbundsregeringen har anført, at det i betragtning af besvarelsen af spørgsmål II er overflødigt at tage stilling til spørgsmål III.

Det forenede Kongeriges regering har for det første rejst det spørgsmål, om retstvisten kan siges at vedrøre en konkursbehandling og således falder uden for konventionens anvendelsesområde, men regeringen besvarer selv dette spørgsmål benægtende under henvisning til, at det fremgår af Domstolens praksis (jfr. dom af 22. 2. 1979 i sag 133/78, Gourdain, Sml. 1979, s. 733), at retsafgørelser, der vedrører en konkursbehandling, kun er udelukket fra konventionens anvendelsesområde, »når de direkte udspringer af konkursen«, hvilket ifølge den engelske regering ikke er tilfældet i den foreliggende sag.

Hvad angår spørgsmålet, om Hoge Raad bør anse sig for bundet af den nederlandske civilproceslovs artikel 419, stk. 1, eller af konventionens artikel 19, har Det forenede Kongeriges regering anført, at dersom der for en national ret foreligger en konflikt mellem rettens egne retsplejebestemmelser og bestemmelserne i artikel 19, må de sidstnævnte have forrang som præceptive bestemmelser. Regeringen har anført, at for så vidt som sagen er en af de sagstyper, der i medfør af artikel 16 henhører under domstolene i en anden medlemsstat som enekompetente, fastslår artikel 19 i ganske utvetydige vendinger, at den nationale domstol på embeds vegne skal erklære sig inkompetent. Regeringen har i øvrigt anført, at dersom en domstol skulle undlade at erklære sig inkompetent, ville dens afgørelse ikke blive anerkendt i de andre kontraherende stater, jfr. artikel 28, stk. 1.

Med hensyn til fortolkningen af begrebet retstvister »om registrering eller gyldighed af patenter« har Det forenede Kongeriges regering som udgangspunkt anført, at spørgsmålet om de nationale retter har kompetence under en given sag, altid må afgøres i henhold til lex fori. Men for så vidt angår de sagstyper, der omfattes af konventionen af 1968, er konventionen selv lex fori i hver enkelt

af de kontraherende stater. Der er tale om en fællesskabsretsakt, der som sådan bør underkastes den samme fortolkning i hver enkelt af de omhandlede kontraherede stater. Efter regeringens opfattelse følger det heraf, at artikel 16, nr. 4, skal underkastes en fælles fortolkning.

Det forenede Kongeriges regering har herefter behandlet spørgsmålet om, hvad der bør være indholdet af denne fælles fortolkning. Efter regeringens opfattelse er der i virkeligheden alene tale om at fastlægge de kriterier, der skal anvendes ved afgørelsen af, om der foreligger en retssag »om registrering ... af patenter«, eftersom ingen har hævdet, at den for Hoge Raad verserende sag vedrører gyldigheden af patenter.

Regeringen har i denne forbindelse anført, at de nationale patentmyndigheder og — i sidste instans — de nationale retter er enekompetente, for så vidt angår spørgsmål om registrering i patentregisteret. Heraf følger imidlertid ikke, at enhver retssag, hvis udfald som en ledsagende omstændighed kan føre til ændringer af indførslerne i patentregisteret nødvendigvis skal behandles af retterne i den stat, hvor registeret er beliggende, som enekompetente. Regeringen har herved anført, at mens en retssag, der i det væsentligste drejer sig om registrering, ændring eller slettelse af en indførsel i patentregisteret er en sag »om registrering ... af patenter«, er en sag som den foreliggende, hvis hovedspørgsmål er en tvist mellem en opfinder og kuratoren for et selskab, hvori han tidligere var ansat, ikke i det væsentligste en tvist om registrering af patenter. Retstvisten kan vel muligvis få et sådant udfald, at navnet på indehaveren af patenterne skal ændres i de pågældende registre, men Det forenede Kongerige er af den opfattelse, jfr. det i Jenard-rapporten, s. 34 anførte, at »i princippet er retterne kun enekompetente på de områder, der er nævnt i artikel 16, såfremt hovedspørgsmålet i sagen vedrører et af områderne«.

Regeringen har anført et yderligere argument til støtte for denne fortolkning. Eftersom der er tale om en retssag in personam, vil den nederlandske rets afgørelse ikke være eksigibel i de andre kontraherende stater, og forudsat at sagen får et sådant udfald, at der som en biomstændighed skal foretages ændringer i patentregistrene i andre kontraherende stater, vil det være nødvendigt at anlægge sager herom i hver enkelt af de pågældende stater.

Det forenede Kongeriges regering har endvidere anført, at Domstolen tidligere har taget stilling til et lignende spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionens artikel 16, nr. 1 (jfr. dom af 14. 12. 1977 i sag 73/77, Sanders, Sml. 1977, s. 2383), og at den herunder fastslog, at formålet med artikel 16 er at henlægge kompetencen til de retter, der åbenbart er bedst egnet til at pådømme de af bestemmelsen omhandlede retstvister, hvorimod de samme grunde ikke gør sig gældende, når kontraktens hovedformål er et andet end det, som omhandles i den nævnte artikel.

Det forenede Kongeriges regering har endelig anført, at det fremgår af artikel 4 i protokollen om retternes kompetence og om anerkendelse af domme om retten til europæisk patent, der er knyttet som bilag til konventionen om meddelelse af europæiske patenter, som samtlige Fællesskabets medlemsstater har tilsluttet sig, at når den europæiske patentansøg-

ning omhandler en arbejdstagers opfindelse, er retterne i den stat, på hvis område arbejdstageren har sin hovedbeskæftigelse, enekompetente til at træffe afgørelse i tvister mellem arbejdsgiveren og arbejdstageren, medmindre parterne har aftalt andet. Eftersom det sted, hvor en person har sin hovedbeskæftigelse, i de fleste tilfælde er sammenfaldende med vedkommendes bopæl, vil retterne i arbejdstagerens bopælsstat i almindelighed være kompetente til at træffe afgørelse i sager om det europæiske patent. Ifølge den af Det forenede Kongerige foreslåede fortolkning vil disse retter tillige i medfør af artikel 2 i konventionen af 1968 være kompetente til at behandle vindikationssøgsmål, som en arbejdsgiver anlægger vedrørende nationale patenter og ansøgninger om nationale patenter. Den omstændighed, at man ad denne vej kommer til samme resultat, er efter Det forenede Kongeriges opfattelse et yderligere argument for at fortolke artikel 16, nr. 4, i konventionen af 1968 indskrænkende.

Under henvisning til det ovenfor anførte når Det forenede Kongerige til den konklusion, at spørgsmål III skal besvares således, at en retssag alene er tvist om »registrering ... af patenter«, jfr. artikel 16, nr. 4, i konventionen af 1968, dersom den i det væsentligste vedrører registrering, ændring eller slettelse af en indførsel i et patentregister, men derimod ikke såfremt den omhandlede registrering, ændring eller slettelse af en indførsel i et patentregister er en biomstændighed, der følger af udfaldet af retssagen.

Kommissionen for De europæiske Fællesskaber foreslår, at spørgsmål 1 besvares bekræftende. Den har anført, at artikel 19 i konventionen af 1968 indeholder en umiddelbar forpligtelse for alle retter i en medlemsstat, og at den ikke hjemler nogen undtagelse for kassationsretten. Kommissionen har anført, at opfyldelsen af denne forpligtelse kan indebære, at de nationale retsplejebestemmelser fortrænges af bestemmelserne i konventionen. Ifølge Kommissionen er dette imidlertid en konsekvens af selve fællesskabsrettens karakter — også konventionen af 1968 udgør en del heraf — idet denne som trinhøjere ret går forud for de nationale processuelle bestemmelser. Det fremmer gennemførelsen af konventionens mål, som er at sikre en »hurtig procedure, såfremt det — hvilket er Kommissionens opfattelse — i medfør af artikel 19 er muligt allerede under hovedsagen at foretage den efterprøvelse af kompetencen, som under alle omstændigheder er påbudt på tidspunktet for anerkendelsen eller fuldbyrdelsen, jfr. konventionens artikel 28, stk. 4. I øvrigt indbærer anvendelsen af artikel 19 i konventionen af 1968 den fordel, at parterne sparer unødige udgifter og forsinkelser.

For så vidt angår spørgsmål II, har Kommissionen anført, at det klart fremgår af en nærmere gennemgang af den juridiske begrundelse for artikel 16, nr. 4, at de begreber, der omhandles i denne artikel, nødvendigvis skal fortolkes selvstændigt.

Kommissionen har herved anført, at den omhandlede bestemmelse kun kan gennemføres i overensstemmelse med formålet via en ensartet fortolkning, der har gyldighed i alle medlemsstaterne. Bestemmelsen forudsætter ifølge Kommissionen, at den fortolkes ensartet samt i overensstemmelse med Fællesskabets retsorden.

Kommissionen har endvidere anført, at kravet om en passende retsbeskyttelse nødvendigvis forudsætter en selvstændig fortolkning. I tilfælde, hvor den samme opfindelse har tilknytning til flere stater, der har tiltrådt konventionen af 1968 — således som det er tilfældet i den forelig-

gende sag — vil anvendelsen af lovgivningen i den stat, hvor der er sket anmeldelse af eller søgt om patent, efter Kommissionens opfattelse give anledning til vanskeligheder. Kommissionen har anført, at vel ville anvendelsen af kriteriet lex fori gøre det muligt at afbøde disse vanskeligheder, men det er af andre grunde ikke ønskeligt at anvende dette kriterium, dels fordi det ikke tager hensyn til den fællesskabsretlige karakter af konventionen af 1968, dels fordi det giver mulighed for at anvende den uheldige fremgangsmåde, der betegnes som »forumshopping«, især i de — ganske vist begrænsede — tilfælde, hvor sagsøgeren i henhold til konventionens artikel 5 og 6 kan vælge den kompetente ret.

For så vidt angår det tredje spørgsmål, har Kommissionen for det første anført, at det er uden betydning for besvarelsen af dette spørgsmål, at Goderbauer gjorde sin opfindelse, mens han var ansat i det selskab, der senere blev erklæret konkurs. Selv om Goderbauer havde gjort sin opfindelse uden nogen forbindelse med ansættelsesforholdet og efterfølgende havde påtaget sig en kontraktlig forpligtelse til at overdrage patenterne og patentansøgningerne uden senere at opfylde denne forpligtelse, ville det nemlig efter Kommissionens opfattelse være nødvendigt at prøve, om der er tale om en kompetence i henhold til artikel 16, nr. 4, eller om konventionens artikel 5, der fastsætter kompetencer i sager om kontraktsforhold, skal finde anvendelse.

Det afgørende er imidlertid efter Kommissionens opfattelse, at ikke ethvert retskrav, som under den ene eller den anden form vedrører registrering af patenter, automatisk er omfattet af artikel 16, nr. 4.

Kommissionen har herved anført, at det eksempelvis forud for patentansøgningen er nødvendigt at fastslå, hvem retten til at få meddelt patentet tilkommer. En retstvist herom kan i øvrigt opstå uafhængigt af en sag vedrørende »registrering eller gyldighed af patenter«.

Dersom opfinderen har gjort sin opfindelse inden for rammerne af en ansættelseskontrakt, tilkommer det efter Kommissionens opfattelse den ret, der er kompetent til at behandle retstvister vedrørende dette kontraktsforhold, at tage stilling til det nævnte spørgsmål.

Efter Kommissionens opfattelse finder denne kompetenceafgrænsning anvendelse i alle de tilfælde, hvor der opstår præjudicielle spørgsmål under hovedsagen.

Kommissionen har endvidere anført, at såvel München-konventionen af 5. oktober 1973 om europæiske patenter som Luxembourg-konventionen af 15. december 1975 om fællesskabspatentet indeholder lignende løsninger, som foreslået af Kommissionen.

I henhold til München-konventionens artikel 60, stk. 1, der vedrører opfindelser gjort i forbindelse med et ansættelsesforhold, er det lovgivningen i den stat, på hvis område arbejdstageren har sin hovedbeskæftigelse, der er bestemmende for, om retten til det europæiske patent tilkommer arbejdstageren eller arbejdsgiveren. Retterne i denne stat er endvidere i henhold til artikel 4 i anerkendelsesprotokollen enekompetente til at træffe afgørelse i tvister mellem arbejdsgiveren og arbedstageren. Såfremt den omtalte konvention havde været anvendelig i den foreliggende sag, er det Kommissionens opfattelse, at den nederlandske ret ville have været berettiget og endog forpligtet til at afgøre det præjudicielle spørgsmål vedrørende retten til patentet.

Kommissionen har endvidere anført, at Luxembourg-konventionens artikel 69, stk. 4, litra b), »i sager om retten til patentet mellem en arbejdsgiver og en arbejdstager« henlægger en enekompetence til retterne i det land, hvor arbejdet udføres.

Ifølge Kommissionen tilsigter kurator ved hjælp af det fremsatte modkrav at opnå, at Arrondissementsrechtbank Maastricht afsiger en konstaterende dom, der bindende afgør spørgsmålet om, hvem der har ret til at få meddelt patentet. Efter denne opfattelse er det formålet med sagen at opnå en konstaterende afgørelse, som de i artikel 16, nr. 4, nævnte retter kan lægge til grund, når de senere træffer afgørelser om »registrering eller gyldighed« af patentansøgninger eller meddelte patenter.

Kommissionen er herefter af den opfattelse, at en sag som den foreliggende — som beskrevet i Hoge Raad's dom af 29. oktober 1982 — ikke kan anses for en sag, der er omfattet af artikel 16, nr. 4, men som en sag, der er omfattet af artikel 5 i konventionen af 1968.

III — Mundtlig forhandling

I retsmødet den 8. juli 1983 er der afgivet mundtlige indlæg af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Zimmermann som befuldmægtiget, bistået af advokat Stein, Zwolle.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 5. oktober 1983.

Præmisser

1 Ved dom af 29. oktober 1982, indgået til Domstolen den 3. november 1982, har Nederlandenes Hoge Raad i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter benævnt konventionen), forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionens artikel 16, nr. 4, og artikel 19.

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en kassationssag, hvorunder Ferdinand M. J. J. Duijnstee har indanket en dom, afsagt den 20. maj 1981 af Gerechtshof, 's-Hertogenbosch, som stadfæstede en dom afsagt af Arrondissementsrechtbank Maastricht.

3 Den 28. november 1979 havde Duijnstee som kurator for selskabet BV Schroefboutenfabriek, under konkurs, under en sag om foreløbige forholdsregler indstævnet den forhenværende direktør for virksomheden, Lodewijk Goderbauer, for præsidenten for Arrondissementsrechtsbank Maastricht,

med påstand om, at han skulle dømmes til at overdrage konkursboet de patentansøgninger og patenter, der var indgivet, henholdsvis meddelt i toogtyve lande, herunder i nogle af de kontraherende stater i henhold til konventionen, vedrørende en opfindelse, som Goderbauer havde gjort, mens han var ansat i det nævnte selskab. Den 19. december 1979 blev Goderbauer frifundet, for så vidt angik Duijnstee's påstand, der byggede på, at den nederlandske patentkommission havde tilkendt selskabet BV Schroefboutenfabriek retten til det nederlandske patent for Goderbauer's opfindelse.

4 Den 21. december 1979 anlagde Goderbauer selv sag mod kurator ved Arrondissementsrechtbank Maatricht med påstand om, at Goderbauer — hvis og i det omfang de i stævningen nævnte patenter og patentansøgninger tilhørte konkursboet — havde ret til at udøve tilbageholdsret heri over for kurator. Duijnstee fremsatte derefter et modkrav af samme indhold som hans påstand under den tidligere sag om foreløbige forholdsregler, anlagt den 28. november 1979.

5 Ved dom af 24. april 1980 statuerede Arrondissementsrechtbank Maastricht, at der hverken kunne gives medhold i Goderbauer's krav eller i Duijnstee's modkrav. Denne dom blev indanket for og stadtfæstet af Gerechtshof, 's-Hertogenbosch, ved dom af 20. maj 1981.

6 Denne afgørelse har Duijnstee indanket til kassation under anbringende af, at den nederlandske patentlov er blevet anvendt fejlagtigt.

7 Uanset at kassationsanken alene bygger på et anbringende om, at den nederlandske patentlov er blevet anvendt fejlagtigt, har Hoge Raad imidlertid udtrykt tvivl med hensyn til, om retten er kompetent til at behandle sagen, idet denne på visse punkter har tilknytning til andre staters ret, hvilket i henhold til konventionens artikel 16, nr. 4, kan medføre, at retterne i andre kontraherende stater er enekompetente.

8 Dersom det forudsættes, at den foreliggende sag skal behandles af en domstol i en anden kontraherende stat som enekompetent, har Hoge Raad for det første rejst det spørgsmål, om der også gælder en sådan kompetence, selv om ingen af parterne i retstvisten har gjort dette gældende. Retten har herved anført, at i henhold til artikel 419, stk. 1, i den nederlandske civilproceslov, skal Hoge Raad i sin behandling »kun tage de anbringender, hvorpå

anken støttes, i betragtning«, mens det følger af konventionens artikel 19, at »en ret i en kontraherende stat, for hvilken der som det væsentligste indbringes en retstvist, der i medfør af artikel 16 henhører under en i en anden kontraherende stat beliggende rets enekompetence, ... på embeds vegne [skal] erklære sig inkompetent«.

9 Hoge Raad har således i sit første spørgsmål anmodet Domstolen om at afgøre, om den pligt, som konventionens artikel 19 pålægger en ret i en kontraherende stat til på embeds vegne at erklære sig inkompetent, medfører, at en bestemmelse som den, der findes i den nederlandske civilproceslovs artikel 419, stk. 1, mister sin betydning, således at kassationsdomstolen i sin behandling skal inddrage spørgsmålet, om den indankede afgørelse er truffet i en sag som omhandlet i artikel 19, og — i bekræftende fald — skal annullere den indankede afgørelse, samt om dette også skal ske, når det nævnte spørgsmål ikke er rejst i form af et kassationsanbringende.

10 Ved besvarelsen af dette spørgsmål må der tages hensyn til de med konventionen forfulgte mål.

11 Det fremgår af konventionens præambel, at de kontraherende stater i ønsket om »inden for Fællesskabet at styrke retsbeskyttelsen for de der bosiddende personer« har fundet det nødvendigt med henblik herpå at »fastlægge deres retters internationale kompetence, at lette anerkendelse af retsafgørelser og at indføre en hurtig procedure for at sikre fuldbyrdelsen af sådanne afgørelser samt af officielt bekræftede dokumenter og retsforlig«.

12 Såvel bestemmelserne om fastlæggelsen af kompetencen som bestemmelserne om anerkendelsen og fuldbyrdelsen af retsafgørelser har derfor til formål at styrke retsbeskyttelsen af de inden for Fællesskabet bosiddende personer.

13 Det følger imidlertid af retssikkerhedsprincippet inden for Fællesskabets retsorden samt af de mål, der forfølges med konventionen i henhold til traktatens artikel 220, som er hjemmelen for den, at der skal sikres en ligelig og ensartet anvendelse af de rettigheder og forpligtelser, som konventionen

medfører for de kontraherende stater og for de berørte personer, uanset de herom gældende regler i de pågældende staters retsorden.

14 Det må herefter antages, at eftersom konventionen har til formål inden for Fællesskabet at fastlægge kompetencen i borgerlige sager for retterne i de kontraherende stater, gælder den forud for modstående nationale bestemmelser.

15 Det første spørgsmål må derfor besvares med, at den nationale ret ifølge konventionens artikel 19 på embeds vegne skal erklære sig inkompetent i alle tilfælde, hvor retten fastslår, at en ret i en anden kontraherende stat er enekompetent i henhold til konventionens artikel 16, uanset at den nationale retsplejebestemmelse i forbindelse med en kassationsanke begrænser rettens prøvelse til de anbringender, parterne har gjort gældende.

16 Hoge Raad har med det andet spørgsmål ønsket fastslået, om begrebet sager »om registrering eller gyldighed af patenter« — jfr. konventionens artikel 16, nr. 4, hvorefter retterne i den kontraherende stat, der er kompetent til at udstede patentet, er enekompetente i sådanne sager — skal bestemmes efter den kontraherende stats ret, hvis domstole er kompetente ifølge bestemmelsen, efter lex fori, eller på grundlag af en selvstændig fortolkning af den nævnte bestemmelse.

17 Domstolen har flere gange taget stilling til de kriterier, der finder anvendelse ved bestemmelsen af de i konventionen omhandlede begreber. Således udtalte Domstolen i dom af 22. februar 1979 (Gourdain, sag 133/78, Sml., s. 743), at »idet det nemlig i størst muligt omfang må sikres, at de af konventionen flydende rettigheder og forpligtelser bliver lige og ensartede for de kontraherende stater og de af konventionen berørte personer«, er det vigtigt, at konventionens artikel 1 ikke fortolkes »som en simpel henvisning til den interne retsorden i denne eller hin af de kontraherende stater«, og at »de i artikel 1 anvendte begreber ... derfor [skal] betragtes som selvstændige begreber, der må fortolkes dels ud fra konventionens mål og opbygning, dels ud fra almindelige principper, som kan udledes af de nationale retssystemer

under ét«. Domstolen har endvidere i dom af 21. juni 1978 (Ott, sag 150/77, Sml., s. 1431) fastslået nødvendigheden af en selvstændig fortolkning, for så vidt angår de i konventionens artikel 13 og artikel 14, stk. 2, anførte begreber, samt i dom af 22. marts 1983 (Peters Bau-Unternehmung, sag 34/82, Sml., s. 987), for så vidt angår de i konventionens artikel 5, stk. 1, omhandlede begreber.

18 I denne sag vil såvel en fortolkning på grundlag af lovgivningen i den kontraherende stat, hvis retter er kompetente i medfør af artikel 16, nr. 4, som en fortolkning på grundlag af lex fori kunne føre til uensartede løsninger og dermed hindre, at de af konventionen flydende rettigheder og forpligtelser bliver lige og ensartede for de berørte personer.

19 Det bemærkes herefter, at begrebet sager »om registrering eller gyldighed af patenter«, der omhandles i artikel 16, nr. 4, må anses som et selvstændigt begreb, der skal fortolkes ensartet i alle kontraherende stater.

20 Som følge af besvarelsen af det andet spørgsmål finder Domstolen det nødvendigt at præcisere indholdet af begrebet sager »om registrering eller gyldighed af patenter«, for så vidt som Hoge Raad med sit tredje spørgsmål har ønsket fastslået, om dette begreb kan omfatte en retstvist af den i hovedsagen omhandlede art.

21 Det bemærkes, at besvarelsen af det tredje spørgsmål ligeledes skal ske under hensyn til konventionens mål og opbygning.

22 Det bemærkes herved, at den enekompetence vedrørende sager om registrering eller gyldighed af patenter, der tilkommer retterne i de kontraherende stater, på hvis område der er ansøgt om deponering eller registrering af patentet, eller hvor deponering eller registrering er foretaget, er begrundet med, at disse retter er bedst egnet til at behandle sager, hvorunder selve tvisten drejer sig om patentets gyldighed eller om, hvorvidt deponering eller registrering har fundet sted.

23 I ekspertrapporten vedrørende Bruxelles-konventionen (EFT C 59, 1979, s. 36) anføres det imidlertid udtrykkeligt, at »for så vidt angår andre sager, herunder også søgsmål om krænkelse af et patent, gælder konventionens almindelige bestemmelser«. Denne udtalelse bekræfter, at bestemmelsen i artikel 16, nr. 4, har karakter af en undtagelse.

24 Heraf følger, at der ved sager »om registrering eller gyldighed af patenter« skal forstås sager, i hvilke henlæggelsen af en enekompetence til retterne på det sted, hvor patentet meddeles, er begrundet i de ovenfor nævnte forhold, hvilket vil være tilfældet i sager, hvorunder der er rejst spørgsmål om patentets gyldighed, om patentet består eller er faldet bort, eller hvorunder der begæres ret til prioritet på grundlag af en tidligere ansøgning.

25 Såfremt retstvisten derimod ikke drejer sig om patentets gyldighed eller om, hvorvidt ansøgningen eller registreringen har fundet sted, bemærkes, at der ikke foreligger nogen særlig begrundelse for at henlægge en enekompetence til retterne i den kontraherende stat, hvori der er indgivet ansøgning om patentet, eller dette er blevet meddelt, og at en sådan retstvist derfor ikke omfattes af artikel 16, nr. 4.

26 I en sag som den foreliggende er hverken patenternes gyldighed eller spørgsmålet, om de er retmæssigt registreret i de forskellige lande, omtvistet mellem parterne i hovedsagen. Afgørelsen af retstvisten afhænger udelukkende af spørgsmålet, om Goderbauer eller selskabet BV Schroefboutenfabriek, under konkurs, er den rette patenthaver, hvilket skal afgøres på grundlag af det retsforhold, der bestod mellem parterne. Den særlige værnetingsbestemmelse i artikel 16, nr. 4, finder herefter ikke anvendelse.

27 Det bemærkes i denne forbindelse, at såvel München-konventionen af 5. oktober 1973 om det europæiske patent som Luxembourg-konventionen af 15. december 1975 om fællesskabspatentet (EFT L 17, 1976) — der endnu ikke er trådt i kraft — opstiller en ganske klar sondring mellem kompetencen i retstvister vedrørende retten til patentet, herunder de tilfælde, hvor patentet

vedrører en arbejdstagers opfindelse, og kompetencen i sager vedrørende registrering eller gyldighed af et patent. Den omstændighed, at de to konventioner udtrykkeligt opstiller en sådan sondring, er — selv om de ikke finder anvendelse i denne sag — et argument til støtte for den af Domstolen foretagne fortolkning af de tilsvarende bestemmelser i Bruxelles-konventionen.

28 Det tredje spørgsmål må besvares med, at begrebet sager »om registrering eller gyldighed af patenter« ikke omfatter en retstvist mellem en ansat, der er ophavsmand til en opfindelse, for hvilken der er ansøgt om eller udstedt patent, og vedkommendes arbejdsgiver, når retssagen drejer sig om, hvilke rettigheder over patentet der tilkommer parterne hver især i kraft af ansættelsesforholdet.

Sagens omkostninger

29 De udgifter, der er afholdt af Forbundsrepublikken Tysklands regering, af Det forenede Kongeriges regering og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (fjerde afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt den af Nederlandenes Hoge Raad ved dom af 29. oktober 1982, for ret:

1. **Ifølge domskonventionens artikel 19 skal den nationale ret på embeds vegne erklære sig inkompetent i alle tilfælde, hvor retten fastslår, at en ret i en anden kontraherende stat er enekompetent i henhold til konventionens artikel 16, uanset at den nationale retsplejebestemmelse i forbindelse med en kassationsanke begrænser rettens prøvelse til de anbringender, parterne har gjort gældende.**

2. Begrebet sager »om registrering eller gyldighed af patenter«, der omhandles i artikel 16, nr. 4, må anses som et selvstændigt begreb, der skal anvendes ensartet i alle kontraherende stater.

3. Begrebet sager »om registrering eller gyldighed af patenter« omfatter ikke en retstvist mellem en ansat, der er ophavsmand til en opfindelse, for hvilken der er ansøgt om eller udstedt patent, og vedkommendes arbejdsgiver, når tvisten drejer sig om, hvilke rettigheder over patentet der tilkommer parterne hver især i kraft af ansættelsesforholdet.

Mertens de Wilmars Koopmans

Bahlmann O'Keeffe Bosco

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. november 1983.

P. Heim
Justitssekretær

J. Mertens de Wilmars
Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT S. ROZÈS FREMSAT DEN 5. OKTOBER 1983 [1]

Høje Domstol

Nederlandenes Hoge Raad har forelagt Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse i en retstvist mellem F. M. J. J. Duijnstee, kurator for anpartsselskabet BV Schroefboutenfabrik, under konkurs, og Lodewijk Goderbauer, der gjorde en patenteret opfindelse, mens han var ansat i selskabet.

I — De faktiske omstændigheder er følgende:

Lodewijk Goderbauer, der er bosiddende i Schaesberg (Nederlandene), gjorde, mens han var direktør i Everts og Van der Weijden, Heerlen (Nederlandene), der fremstillede bolte, en opfindelse, der bestod i en indretning til fastgørelse af

1 — Oversat fra fransk